

Gestió de la crisi i Drets Humans: què fer?

Sigueu benvinguts i benvingudes a la casa del Síndic de Greuges.

El proper dia 10 de desembre de 2012, farà 64 anys que les NN.UU. van aprovar la **Declaració Universal dels Drets Humans**.

Sabeu que, des de 2008, data en que vaig ser nomenat Síndic Municipal de Greuges de Cornellà, cada any he convidat alguna persona a parlar aquest dia sobre els Drets Humans.

Enguany, però, tenint en compte que s'acosta la finalització de la meva missió com a Síndic i que serà la darrera vegada que convoqui aquesta celebració del Dia Mundial dels Drets Humans, he decidit ser jo personalment qui m'adreci a vosaltres per parlar-vos sobre l'experiència d'aquests 5 anys de defensa dels Drets de les persones. *(Deixeu-me que aclareixi, davant d'algunes informacions que m'han arribat, que avui no acaba la meva Missió com a Síndic. Acabaré el proper mes d'abril i, per tant, avui no fem cap homenatge ni cap despedida).*

I

Els Síndics, en un exercici responsable de les nostres tasques institucionals i de defensa de la ciutadania, sovint hem de deixar en un segon terme la denúncia dels incompliments genèrics dels drets recollits a la Constitució i a l'Estatut per part de les lleis, de la judicatura o de les administracions públiques **(els tres poders implicats explícitament per la Constitució en l'aplicabilitat dels DESC –Art. 53.3¹)**. Els Síndics hem de donar prioritat a intentar que l'aplicació de les lleis, tal com son, als casos concrets sigui el més equànim possible i que les resolucions administratives s'apliquin de forma justa i raonada.

Això fa patir molt en el dia a dia. Tens sovint la sensació de no anar a les causes dels greuges d'algunes persones o col·lectius, però els Síndics no tenim competència, ni recursos per transformar la societat, ni les lleis.

Tanmateix, de tant en tant, convé que contribuïm moralment a canviar les coses, amb l'anàlisi i amb la denúncia. Ja en l'Informe de l'any 2010 al Ple vaig justificar abastament que els Síndics de Greuges no ens hem de limitar a la correcció de les actuacions administratives dels empleats públics, si no que també hem de fer el seguiment de les accions o omissions de l'acció de govern. Vegeu com el propi Comitè

¹ “El reconocimiento, el respeto y la protección de los principios reconocidos en el Capítulo Tercero informarán la legislación positiva, la práctica judicial y la actuación de los poderes públicos”.

de DESC de les NN.UU., en el seu Informe de 2012, diu a Espanya que: *“Nos preocupa que, en su mandato, el Defensor del Pueblo carece de una referencia a la promoción de los Derechos Humanos...y que no tenga la capacidad para llevar quejas individuales por violaciones de los derechos económicos, sociales y culturales ante los tribunales”*. Poca broma!

Avui, que celebrem a l'avançada l'aniversari de l'aprovació de la Declaració Universal, és una bona ocasió per fer-ho, sense les limitacions del dia a dia.

II

Doncs bé, dit això, **la primera constatació** que vull fer en el cas d'Espanya i de Catalunya és que una part d'aquests drets reconeguts a la Constitució i a l'Estatut (els DESC), després de 34 anys de governs democràtics, estan pendents del seu ple desenvolupament legal i, fins i tot, s'han desenvolupat o mantingut legislacions que contradiuen el mandat constitucional, posant per davant els interessos dels poderosos i menystenint els de les persones senzilles. Així ho considera el propi **Comité de Drets Econòmics, Socials i Culturals** de les NN.UU., en el seu Informe de 18.05.2012.

El cas més notori (i aquests dies s'ha posat de manifest) **és el del dret a un habitatge digne** (A.47)(encara avui no estan fixades les responsabilitats concretes de les administracions en aquest tema) **i també és lamentable com s'ha gestionat la prohibició constitucional d'especular amb el sol** (tot al contrari, s'ha afavorit sense cap rubor la bombolla immobiliària des de les administracions, en el millor dels casos per augmentar els recursos públics, per garantir de forma atròfica l'ocupació i la creació de riquesa)². També la legislació hipotecària prima encara les raons dels bancs, per sobre de **les situacions de força major** que condicionen un bon nombre de famílies afectades per la hipoteca. I, fins ara, només s'ha aconseguit arribar a alguns acords “per bona voluntat” o a través d'una forta mobilització. Ara semblava que, finalment, s'hi volia posar algun remei. Però ja hem vist la poca volada del decret/llei del govern. Els Síndics Locals de Greuges de Catalunya hem plantejat en un Manifest conjunt que *“treballarem des dels nostres municipis perquè s'impulsin polítiques valentes de promoció i creació d'habitatge social i proposarem als nostres Ajuntaments l'adopció d'acords perquè les instàncies competents adoptin urgentment...una moratòria que paralitzi tots els procediments en marxa per un període de dos anys, sense perjudici de cercar mesures, ajuts i alternatives que minorin i solucionin el dolor i el drama de tantes i tantes famílies (moltes d'elles ja desnonades)...”*

² “Todos los españoles tienen derecho a disfrutar de una vivienda digna y adecuada. Los poderes públicos promoverán las condiciones necesarias y establecerán las normas pertinentes para hacer efectivo este derecho, regulando la utilización del suelo de acuerdo con el interés general para impedir ñla especulación”.

No cal dir que la darrera reforma laboral està també presidida per fortes contradiccions en relació amb el dret al treball, reconegut a la Constitució. El Tribunal Constitucional acaba d'acceptar a tràmit un recurs en aquest sentit. Si triga massa, tot el mal ja estarà fet. *(Heu vist diumenge passat el programa "Salvados"? Renuncio a qualificar les dues Sres. Diputades de la Comissió de Treball del Congrés de diputats que hi van aparèixer: viuen en un món a part).*

Però també ens podríem referir al dret a la informació i a l'obligació de transparència de les administracions (realment saben que son només administradors dels recursos de tots? Que estan al nostre servei i que han de donar explicacions i consultar-nos? A vegades sembla que se'n hagin oblidat o que s'amaguin darrera de lleis obsoletes –oh, és que la Llei diu...- i que segueixin gaudint de la festa), o ens podríem referir a l'obligació d'administrar els recursos públics amb criteris d'eficiència (quants càrrecs públics han pagat per haver ordenat inversions gegantines i inútils o despeses irresponsables? No em refereixo a casos vistosos de corrupció en benefici propi o del partit; si no a no haver administrat amb eficiència, moderació i austeritat), o ens podríem referir a una legislació social sovint molt conservadora (que regula ajuts i no drets, malgrat així els consideri la pròpia Constitució). Legislació social poc procliu a la participació social i a la redistribució dels recursos (Art. 40), si exceptuem algunes lleis (com la de la dependència o les lleis catalanes del dret a l'habitatge o de serveis socials) que hores d'ara ja han estat desactivades, per l'actual Govern central o el de la Generalitat.

Tot això, encara que no ho sembli, està condicionant profundament la possibilitat de resoldre amb justícia determinades queixes i necessitats dels ciutadans i ciutadanes, quan no fa que aquests desconfiïn prèviament i de forma general de la possibilitat de ser atesos de forma justa per les Administracions. Aquest és un problema molt seriós i recurrent: la desconfiança dels ciutadans davant les Administracions públiques.

Fins aquí, no us estic parlant de la crisi. Aquestes son limitacions de l'estructura i el capteniment de l'Estat i de la societat que hem construït. Deixeu-me que citi un escrit dels Srs. Prior, Stewart i Walsh, sociòlegs britànics gens sospitosos de radicalisme, ja l'any 1996, analitzant la societat britànica. Escrivien:

*"A mesura que el poder i la mida de l'Estat creixen, les possibilitats dels individus d'escollir per ells mateixos i de les comunitats de determinar les pròpies necessitats semblen estar cada cop més limitats. La **burocràcia** esdevé la força que defineix i configura la condició de ciutadà; els funcionaris experts son els que dominen; el poder es centralitza i és exercit sobre les persones, més que amb aquestes... Els funcionaris son responsables davant dels polítics electes, que al seu torn son responsables en virtut dels processos de la democràcia representativa més que de la participativa; és a dir, una responsabilitat que es fonamenta més en les eleccions periòdiques que en una relació continuada...La característica principal del ciutadà contemporani és la*

“passivitat”... Els percentatges de participació electoral a nivell nacional i, encara més, a les eleccions locals, son extraordinàriament baixos (és clar, es refereixen al Regne Unit!)... Entre els ciutadans i els seus representants es crea un buit: manquen a la gent, doncs, incentius per comprometre’s cívicament i els polítics sovint es veuen alliberats de l’obligació de respondre públicament de la seva actuació...”

És una fotografia greu, que exigiria treure’n algun tipus de conclusions: noves formules electorals, mecanismes de democràcia directa, etc. I, en canvi, aquí ningú es mou. Malgrat tot, però, encara teníem l’esperança de poder-ho millorar i perfeccionar. El futur era un aliat.

III

Ara, en canvi, estem instal·lats des de fa cinc o sis anys en la així anomenada **crisi econòmica**.

Anem a analitzar una mica què està passant i com afecta els Drets de les persones. El fet general és que, si ja estàvem en una situació, en determinats aspectes, poc ideal, cada dia estem fent un pas endarrere en les prestacions i en les garanties socials assolides. (I un cert **burocratisme creixent** encara ho agreuja, perquè no està clar si es tindrà dret a una prestació fins que no és aprovada o fins i tot fins quan és efectivament cobrada, amb un abús creixent del *silenci administratiu*).

Sobre tot, cada dia estem veient com es destrueixen llocs de treball (em temo que ara vinguin els acomiadaments de treballadors públics) i s’esfuma qualsevol possibilitat decent de trobar feina, eix essencial de la subsistència, de la dignitat i de la independència humana. Estem assistint a un empobriment progressiu del país, que té dificultats fins i tot per assumir les despeses bàsiques.

Aquí voldria fer una referència al manifest **“Pla de xoc contra l’atur”** promogut per la fundació *Acció Solidària contra l’Atur*. Consideren que *“ja és hora de dir prou!!”* i proposen la constitució d’un fons de 50.000 milions d’Euros anuals (un 5% del PIB espanyol) durant un període de 3 à 5 anys, controlat per una comissió amb participació de la societat civil a cada Comunitat Autònoma, al marge dels pressupostos generals de l’Estat. Per aconseguir-ho, es proposa lluitar contra el frau fiscal (a tots els nivells), suprimir privilegis fiscals i plantejar temporalment una fiscalitat extraordinària en funció de la capacitat econòmica. L’objectiu exclusiu seria la creació o consolidació de 500.000 empreses, amb la creació de més de 2,5 milions de llocs de treball a tot l’Estat, prioritàriament en sectors de futur. No se si se’n sortiran, però crec que cal donar suport actiu al manifest.

IV

Ens podem preguntar: Si la legislació social, com deia, era tan gasiva, d'on ve la crisi?, en què hem malbaratat els recursos que teníem i, encara més, els que no teníem?

Deixem-ho clar d'antuvi, ni la llei de la dependència (per més que no s'haguessin calculat adequadament els recursos necessaris), ni les mesures de protecció de persones amb discapacitats, ni les prestacions sanitàries essencials, ni l'estricta despesa escolar, ni la inexistència política d'habitatge, en el seu conjunt, no han estat la causa del desori heretat i que ara ens condiciona. NO. (He de dir, però, honestament que potser sí que hi han contribuït algunes de les formes de gestionar-ho: aquests darrers anys, sovint hem confós els drets amb l'ús i l'abús indiscriminat de prestacions; i els responsables de l'administració dels serveis han treballat, en alguns casos, amb mentalitat de "barra lliure"; però analitzar l'optimització dels recursos sense afectar els drets requeria temps, transparència i consens, i això no s'ha fet així).

He de dir, però, que les causes estructurals del desori potser cal cercar-les, en conjunt, en el foment forassenyat del consumisme (pensem només en la bombolla immobiliària, per exemple), en el malbaratament de recursos escassos (penseu només en la factura energètica de més de 60.000 m. d'€ anuals només en combustibles fòssils), en els excessos en despeses corrents de les administracions (per exemple, ministeris i organismes sense funcions essencials), en inversions gegantines (públiques i privades) innecessàries o fins i tot inútils (que han estat ostentació de poder, més que no resposta a necessitats de la ciutadania), en una despesa militar segurament innecessària en l'actual context de la defensa, en la desregulació del sector financer (del que dona la cara –la banca– i, especialment, d'aquell que no dona la cara –els especuladors informàtics–), en la reducció continuada de la fiscalitat dels que més tenen o que més contaminen, en el malbaratament del territori i del medi ambient i, perquè no?, en la mala organització com deia abans de determinats sectors públics, com la sanitat, l'ensenyament, el transport o les empreses públiques, etc. (cal dir, però, que la millora de l'eficiència no tenia perquè afectar l'atenció i els drets).

Faig aquestes indicacions per assenyalar que hi ha àmbits importantíssims de l'estructura de l'Estat i de la societat, que són causa i objectiu per afrontar la crisi amb més austeritat, sense recórrer a la disminució dels drets socials, econòmics i culturals de la ciutadania. Però, en canvi, la immensa major part de les mesures adoptades amb l'excusa de la crisi estan consistint en el retall dels drets socials, econòmics i culturals (corejat, a més, per la immensa majoria de mitjans de comunicació, com a sacrifici lògic i inevitable "pels nostres pecats anteriors"!).

Ens trobem davant d'una triple contradicció, que incideix fortament i de forma directa en el benestar de la ciutadania, especialment dels que tenen menys recursos:

1. Es cerca la reducció del dèficit on aquest no s'ha generat. Les estructures bàsiques de la societat segueixen gaire bé intactes (us en recordeu de la "refundació del capitalisme"? Avui ja ningú en parla).
2. Es revisa l'organització i les prestacions dels DESC per raons pressupostàries (és a dir, per estalviar despesa) i a corre cuita, en lloc d'analitzar-los a fons amb criteris d'eficiència (tasca que requeriria una anàlisi més pausada i participativa). No és cert que els ciutadans modestos no notem, per exemple, una davallada de la qualitat de l'atenció sanitària. Una cosa és l'atenció sanitària que s'ha deteriorat notablement i una altra l' "acte sanitari" que probablement segueix essent de qualitat.
3. Es prioritza exclusivament el pagament del deute financer, públic i privat, (em pregunto: és que qui ha deixat els diners no té també part de responsabilitat i n'ha d'assumir el risc, de la mateixa manera que en reclama els interessos?), mentre s'afavoreix a tota costa la destrucció de llocs de treball i es dificulten les iniciatives econòmiques, per manca de crèdit i de confiança, reduint la capacitat de generar recursos per pagar el propi deute: el dèficit creix perquè cada vegada generem menys recursos...ni que seguim retallant prestacions socials. Quina fal·làcia! Quin atzucac! Així, cada dia som més pobres.

A aquest Síndic no se li escapa que tota aquesta situació depèn d'un muntatge global que condiona la política: Si no ets gaire de fiar (segons certifiquen les agències de "ràting"), t'apugem els interessos, i si no atens els venciments no et fiem més. I si no et fiem... Ja pots, però, reduir despesa social perquè els teus bancs encara estan pitjor i els hauràs de salvar!

Aquí ve a to citar l'article del Professor Antón Costas, publicat el dia 7 d'octubre d'enguany a El País: *"...las políticas de austeridad no funcionan como vía para salir de la crisis, ni tampoco para el objetivo de reducción del déficit público. Al contrario, empeoran ambas cosas. Todos los países del euro que se han visto obligados a tomar dosis fuertes de austeridad están peor que al principio...Este resultado es coherente con lo que nos dice el mejor conocimiento económico existente sobre los efectos de la austeridad practicada a lo largo del siglo pasado"*.

És a dir, hi ha gent que s'està folrant a les nostres espatlles.

Detallem algunes de les conseqüències que, al meu entendre, afecten negativament els drets fonamentals de les persones, **especialment les més modestes**.

(A propòsit de "les persones més modestes", voldria obrir un parèntesi per dir que les contínues referències a la "classe mitjana" son clarament confuses i injustificades: la crisi no és el mateix per a mi o els meus semblants, que per a les famílies que es troben en situació de pobresa o al seu llindar, o bé no és el mateix pels que cobren 60.000 € o 600.000 € l'any, que pels que només en cobren 10 o 12.000 o els que no tenen feina:

voldria, a més, qüestionar la teoria que afirma que la democràcia es basa en la consolidació de les classes mitjanes, a través d'una mena de pacte implícit amb l'Estat liberal, segons el qual s'acceptaria que es mantingui en la pobresa fins a un 20% de la població, a canvi de mantenir l'Estat del Benestar per a les classes mitjanes o de no augmentar la seva contribució fiscal: és cert que es consideren classes mitjanes aquelles que creen "opinió pública". Augmentar el nombre de pobres no seria, doncs el problema; el problema es produiria si s'augmentessin massa els impostos, reduint el poder adquisitiu de les classes mitjanes, perquè aquestes poden fer caure governs. Però aleshores què en fem de l'altre 20 o 25%? Potser aquesta seria una de les "correccions" a fer en el capitalisme, com a sistema. **Si rellegíssim a Joan Garcia-Nieto potser trobaríem algunes claus per fer-ho.** De fet la Constitució no parla d'Estat del Benestar, si no d'Estat Social i de Dret: però aquest està segrestat. La diferència no és menor. Tanco el parèntesi).

Heus aquí, doncs, algunes afectacions dels drets, en la situació actual:

- L'ajut a la dependència ha deixat de ser un dret individual universal reconegut. Ara és en prou feines una prestació limitada en els seus objectius i en els seus recursos.
- La RMI ha deixat de ser un dret. Com a màxim és una prestació regulada amb criteris restrictius (si cobres el PIRMI ets sospitós) i sotmesa a les limitacions d'una burocràcia, que abusa del silenci administratiu i aprofita qualsevol incidència per retirar la prestació, sense apel·lació, i sense amoïnar-se per les conseqüències.
- Un 23% d'atur ja no és només una estadística econòmica, si no un qüestionament del dret constitucional al treball. Ras i curt. I encara ens anuncien, sense immutar-se, que arribarem al 26% l'any 2013!
- L'escola ha perdut la major part dels recursos que permetien pensar en una progressiva assistència als infants i adolescents amb problemes d'atenció, d'aprenentatge i de socialització (TDH o no). I la gestió ordinària de les escoles s'ha complicat innecessàriament, amb 15 dies sense suplir les baixes i amb professors substituïts que cobren per hores lectives, de setembre a juny.
- Es redueix el nombre de beques de menjador, únic àpat equilibrat que poden fer molts dels nostres infants.
- Les escoles bressol es converteixen en serveis pels qui els puguin pagar, o es tanquen.
- S'ha trencat la universalització de l'atenció sanitària, que va ser instituïda per "Llei orgànica". I això es fa amb un Decret llei (haurem de veure fins on arriba la nova atenció a les persones sense papers a Catalunya).
- L'organització de la sanitat fa més difícil la proximitat i la rapidesa de les atencions. Tot i que els "actes sanitaris" mantinguin un nivell de qualitat, l'"atenció sanitària" s'ha deteriorat de forma notable.

- El copagament farmacèutic és una nova injustícia, especialment pels més pobres. Hi ha persones que estan renunciant a comprar-se les medicines.
- La inestabilitat laboral és màxima. Els sous baixen. El consum baixa (des de l'òptica d'algunes persones, això vol dir que no es poden cobrir necessitats bàsiques)...
- Les famílies amb incidència severa de l'atur han de cercar ajut en agents socials privats i perden l'esperança de recuperar una feina. Els drets passen a ser beneficència.
- Malgrat la baixada de preus dels habitatges, cada vegada hi ha menys famílies que hi puguin accedir. Es manté la legislació que obliga a pagar allò que el preu actual de l'habitatge no cobreix, quan no es pot fer front a la hipoteca, a menys que s'arribi a un acord de bona voluntat o que, casualment, et puguis aplicar les condicions fixades pel decret/llei. Els desnonaments de llogaters son més fàcils que mai (amb l'excusa d'afavorir l'oferta d'habitatges de lloguer). Ningú té l'obligació estricta (reclamable judicialment) d'allotjar decentment les famílies desnonades.
- Etc. Podríem seguir desgranant temes; però ja és suficient com per posar sobre la taula el senyal d'alerta. No podem seguir així. I cada any ens ajornen un any més la referència del inici de la recuperació (ara ens parlen del 2014).

Tot això, em podríeu preguntar, son drets subjectius (reconeguts a les persones per les lleis), judicialment reclamables? He de dir que no en tots els casos (si no, els jutjats estarien col·lapsats). Aleshores, perquè parles de Drets Humans afectats? I jo us contesto:

1. Perquè tot això forma part dels drets reconeguts a les persones per la Constitució, tot i que **necessàriament haurien de ser desenvolupats per les lleis, defensats per les administracions i per la judicatura**. Perquè, si a més de no ser així, encara anem en darrera, estem afectant **l'àrea dels drets**. I això s'ha de justificar i argumentar específicament (no només per raons pressupostàries conjunturals i genèriques). Vegeu l'Informe del Comité dels DESC de NN.UU.)³.
2. Perquè allò que pot ser justificat, accidentalment, temporalment, pel què fa a determinats estrats de la població (en nom d'una justa redistribució dels recursos escassos), pot ser totalment inacceptable per les greus afectacions que comporta en altres segments socials, conculcant col·lateralment drets humans essencials (dret a la família, a la dignitat personal, a la privacitat, a la salut...).

³ "...El Comité recomienda al Estado Español garantizar que todas las medidas de austeridad adoptadas identifiquen el contenido mínimo esencial de todos los derechos...y tomar todas las medidas apropiadas para proteger este contenido esencial en cualquier circunstancia, especialmente para las personas y los grupos desfavorecidos y marginados."

V

Arribats a aquest punt, deixeu-me que us digui el següent: No crec que puguem estar globalment en contra de l'**austeritat**. La identificació de retallades amb austeritat és incorrecta. Hi ha un altre concepte d'austeritat. Penso que perquè l'**austeritat** pugui ser un instrument per sortir de les crisis, s'ha de plantejar més aviat com a forma de sanejament de la societat, de l'Estat i de la política, de forma permanent. Permeteu-me que us llegeixi les paraules que va pronunciar un amic i mestre meu en la cloenda d'una assemblea d'intel·lectuals a Roma, l'any 1977, i que comparteixo paraula per paraula:

"...L'austeritat és el mitjà per contrastar des de l'arrel i plantejar les bases per la superació d'un sistema que ha entrat en una crisi estructural i de fons, no conjuntural, d'aquell sistema que es distingeix pel malbaratament (...), per l'exaltació dels particularismes i del individualisme més desenfrenats, pel consumisme més forassenyat. L'austeritat significa rigor, eficiència, seriositat, i significa justícia; és a dir, el contrari de tot el que hem conegut i sofert fins ara, i que ha portat a la gravíssima crisi, quins estralls s'acumulen des de fa anys i que avui es manifesta amb tota la seva dramàtica dimensió...

L'austeritat, segons els continguts que tingui i segons les forces que en dirigeixin l'aplicació, pot ser gestionada com a instrument de depressió econòmica, de repressió política, de perpetuació de les injustícies socials, o bé com a oportunitat per un nou desenvolupament econòmic i social, per un replantejament de l'Estat, per una transformació de l'estructuració de la societat, per la defensa i l'expansió de la democràcia: en una paraula, com instrument de justícia i d'alliberament de l'home i de totes les seves energies reprimides, disperses, malversades...

És obvi que l'austeritat, encara que comporti (és necessari per la seva pròpia naturalesa) certes renúncies i certs sacrificis, pot aconseguir al mateix temps una significació renovadora... i esdevenir un ample impuls democràtic, al servei d'una activitat de transformació social..." Eren paraules d'Enrico Berlinguer.

VI

Els Síndics de Greuges, ho repeteixo una vegada més, no podem dictar les mesures a adoptar. I cal reconèixer que un eix essencial d'aquestes contradiccions i de l'actual situació es defineix a Europa. I que, per ara, cap govern del sud d'Europa s'atreveix a plantar cara.

Però, al menys, hem de demanar una major capacitat crítica als poders. Cal reconèixer que algunes retallades sanitàries estan deteriorant el servei i l'atenció, o repartint

injustament les càrregues, com aquesta indiscriminada imposició de l'euro per recepta, al que s'afegeix el co-pagament disposat pel govern central o l'exclusió dels no cotitzants o dels sense papers (contravenint una disposició del Tribunal Constitucional). Cal reconèixer que algunes retallades en educació agreujaran el rendiment dels infants amb necessitats d'atenció individualitzada (un 30%?). Cal donar sortida social als milers de pisos paralitzats, mentre els bancs son rescatats amb diners públics (oi que això no és el que farà el "banc dolent"?). Cal atendre els més necessitats des de les administracions, amb mesures estructurals serioses, sense declinar exclusivament la responsabilitat en la beneficència privada. Cal generar confiança i impulsar iniciatives econòmiques no especulatives i de qualitat. Cal retallar encara més els sous dels dirigents i les despeses malbaratadores o suntuàries, així com revisar la pròpia estructura de l'Estat i la fiscalitat perquè aportin més els que més tenen i els que més contaminen. Cal garantir la transparència dels poders públics i dir la veritat. I, probablement, cal cercar la forma d'implicar els creditors financers en "la solució" de la crisi, evitant carregar tot el seu pes sobre l'Estat Social.

Us ho he de dir amb claredat: tal com estan les coses, crec que **cal fer un gir decidit, en nom dels drets de les persones**. Així (tal com s'està gestionant ara la crisi), cada dia ho reconeixen més economistes, no anem enlloc, que no sigui la misèria i la injustícia. No soc qui per dir com s'ha de fer aquest gir. I, en tant que Síndic, no vull excloure que aquest gir no es pugui fer des de diverses opcions polítiques, però crec que, avui, ser un bon polític no vol dir "nedar i guardar la roba", si no definir i liderar aquest **gir decidit**, per més dur que sigui.

VII

En aquest context, què podem fer a nivell local? Com van les coses a la nostra ciutat?

A Cornellà patim totes aquestes situacions, com arreu. L'oficina del Síndic atén un nombre creixent de persones "atrapades" en les incerteses burocràtiques de la tramitació o la suspensió de la RMI o de la dependència, que acabem derivant cap als Serveis Socials municipals (sovint impotents per atendre el volum global de les situacions) o, si cal demanar explicacions a la Generalitat, les derivem cap el Síndic de Greuges de Catalunya, en uns casos amb més èxit que en altres.

En molts altres casos (pèrdua de la feina, lentitud sanitària, copagament farmacèutic, fracàs escolar, desnonaments), com que es tracta de situacions generalitzades, s'acaben afrontant amb un cert sentiment d'impotència i només s'acudeix al Síndic quan intervenen circumstàncies particulars o per demanar informació i assessorament, davant de la complexitat burocràtica.

També a nivell local hem d'aprendre a indignar-nos i a assumir compromisos contra la perpetuació d'aquestes situacions: tenim la responsabilitat de pensar, d'expressar-nos i, si cal, de denunciar les injustícies, mentre allarguem la ma a les persones més

afectades. No podem limitar-nos a ajudar, a allargar la ma. Cal denunciar i reclamar el **gir decidit** en cada circumstància.

El frau dels comptes preferents o subordinats ha plantejat també situacions extremes entre força persones a la nostra ciutat. Hem seguit amb atenció i solidaritat les accions impulsades per la FAVCO en defensa dels ciutadans enganyats per bancs i caixes. I, recentment, constatem algunes esclatxes d'esperança perquè la gent més gran i indefensa pugui recuperar els seus estalvis.

Si tenim en compte els compromisos assumits pels Ajuntaments signants de la "Carta Europea de Salvaguarda dels Drets Humans a la Ciutat", he de dir que queda feina a fer i espai per poder replantejar alguns elements de l'esquema actual de govern de la ciutat..

He de reconèixer que l'Ajuntament s'ha mostrat sensible a les conseqüències de la crisi:

- 2009: Es va constituir ja amb previsió un *fons social*, com a coixí per necessitats socials conjunturals.
- 2010-2012: S'ha aplicat un augment percentual superior a la mitjana en les consignacions pressupostàries dels Serveis Socials.
- Retallades voluntàries percentuals (potser insuficients) de les assignacions dels regidors i el Síndic (2010 i 2012).
- S'ha mantingut (2012) la prestació o el preu de serveis educatius, malgrat la rebaixa de les aportacions de la Generalitat (escoles bressol, escola de música, pla de l'entorn).
- S'ha aconseguit atenuar provisionalment alguna de les retallades en l'atenció primària.
- S'han aprovat mesures de facilitació i de reducció de la fiscalitat (pagament en 4 terminis, aplaçament sense aval, bonificació IBI, moderada ampliació de les bonificacions en la plusvàlua o la seva liquidació als bancs en cas de dació forçosa).
- S'està impulsant l'ACORD SOCIAL, amb partits, sindicats i entitats, que contempla actuacions en els àmbits educatiu, d'atenció social, de treball, d'habitatge i de promoció econòmica.

Cal dir, però, que sempre es podria pensar en un major volum de recursos dedicats a aquests objectius, especialment en un Ajuntament econòmicament equilibrat, ni que fos reduint o eliminant activitats o consignacions de menor incidència general. Tanmateix, correspon a l'Ajuntament decidir l'administració dels recursos i del seu equilibri pressupostari. El Síndic només pot demanar que s'esgotin totes les possibilitats raonables. I que tothom gaudeixi de les mateixes oportunitats.

Potser també es podria argumentar la necessitat de ser més ràpids, executius i eficients en l'assoliment de les actuacions i dels objectius. El Consell de Ciutat, per exemple, no ha estat precisament un model en aquest sentit, especialment quan s'està posant en marxa l'aprovació del Pla d'Actuació Urbanística. Tampoc ho és l'estancament de l'estudi d'un nou Pla d'Habitatge, tot i que pugui estar condicionat pel projecte futur de revisió de competències municipals, impulsat en principi pel Govern del PP (si més no, es podrien estudiar mesures socials d'urgència si, com sembla, no és possible un nou Pla). El ple funcionament de projectes com la "Botiga solidària" o l' "Oficina de Mediació Hipotecària" (he d'expressar algun dubte sobre la seva eficàcia, tal com s'està plantejant) son d'una urgència alta, així com fer constar a les administracions autonòmica i central el desacord i la preocupació per les retallades en sanitat, ensenyament (com acaben de fer el Consell Escolar i el Ple municipal) i serveis socials, de forma més contundent i col·lectiva.

Crec que seria poc sensat demanar a l'Ajuntament allò que no pot fer o que no pot pagar. Però en aquesta situació de crisi potser se li podria demanar una actitud més agosarada, liderant (que no condicionant) el debat ciutadà en front de la gestió que s'està fent de la crisi. I també reanalitzar a fons les pròpies estructures pressupostàries i de gestió. Al meu entendre, encara hi ha massa decisions que es produeixen al marge de la ciutadania.

Des de la Sindicatura trobem a faltar un seriós debat sobre el nostre futur com a ciutat. No el trobem normalment en el "Cornellà Informa" (els escrits dels partits estan sovint massa centrats en picabaralles o en auto bombos partidistes i la resta, si exceptuem la tribuna de l'Alcalde, no obra cap espai de reflexió sobre el futur), ni el trobem tampoc en el Ple (possiblement gestionat de forma massa rígida), ni en uns òrgans de participació poc actius o encara no activats (Consell de Ciutat).

Cornellà ha de cercar, sens dubte, tots els recursos de fora i de dins que ens permetin afrontar les actuals limitacions. Però, resolt el tema d'Eurovegas, hauríem d'evitar els messianismes, demanant inversions especulatives, siguin quines siguin les conseqüències. En canvi, caldria gestionar bé allò que tenim al nostre abast o capacitats que potser menystenim, tot i la bona gestió de Promoció econòmica. Un exemple podria ser exigir a la Diputació l'optimització i bona gestió del Parc Agrari del Delta del Llobregat, capaç de generar nova ocupació i nova professionalització, així com el desenvolupament d'activitats industrials relacionades (afortunadament, he llegit en el diari que es vol seguir aquest camí; però això s'ha de fer de pressa!). O bé l'aprofundiment en les "empreses d'inserció", ampliant el concepte més enllà de les persones en situació d'exclusió ("La Fageda" d'Olot en podria ser un exemple). O ampliant opcions d'ocupació assistencial, amb una bona gestió de la dependència i d'altres recursos públics residuals. O activant adequadament l'ús de bens patrimonials, com Can Bagueria (veure, com a referència, l'Hermitage Barcelona)... És positiu

afavorir l'auto ocupació o la formació, però potser caldria avançar en iniciatives generadores d'ocupació, des de o amb la participació de la pròpia Administració.

Segurament, però, la solució a la crisi no és bàsicament local. Així, doncs, cal ser actius en l'exigència del gir de que parlava abans. I cal generar iniciatives.

Deixeu-me, per acabar, que us llegeixi el final de l'article citat del Professor Antón Costas: *"...Adam Smith, el padre fundador de la ciencia económica, habló de la importancia del "principio de simpatía". Se refería a la necesidad de que cada uno incorporemos a nuestro comportamiento económico la felicidad o bienestar de los demás. Esta "simpatía" con los otros es el cemento que cohesiona a una sociedad de mercado...Pero nuestras élites no practican ese principio de simpatía. Los otros les son absolutamente ajenos. Por eso no tienen ningún escrúpulo moral en defender la austeridad. Y eso es lo que hace también que poco a poco el euro esté dejando de ser un proyecto de esperanza en un mundo mejor para la mayoría de la población europea, para convertirse en un objetivo que solo interesa a esas élites políticas, económicas y financieras. Hoy por hoy, no hay un interés general europeo digno de tal nombre. Y la ceguera de las élites europeas impide que emerja".*

Agraeixo la vostra presència i la vostra atenció. Repeteixo: com a Síndic veig necessari un gir urgent en la situació social i dels drets. Els polítics (es reconeguin o no com a tals) hauran de proposar alternatives i nosaltres, ciutadans i ciutadanes, haurem de prendre les nostres decisions. No podem deixar de fer-ho.

Molt bona tarda.

Cornellà de Llobregat, 4 de desembre de 2012